

ERKEZETT 1914. 10. 23

SZÁM MELLEKLET

Handwritten signature or initials.

1772/11.13

COȘINZEANA

PROPRIETAR: Dr. SEBASTIAN BORNEMISA

REDACTOR: Dr. NICOLAE DAMIAN

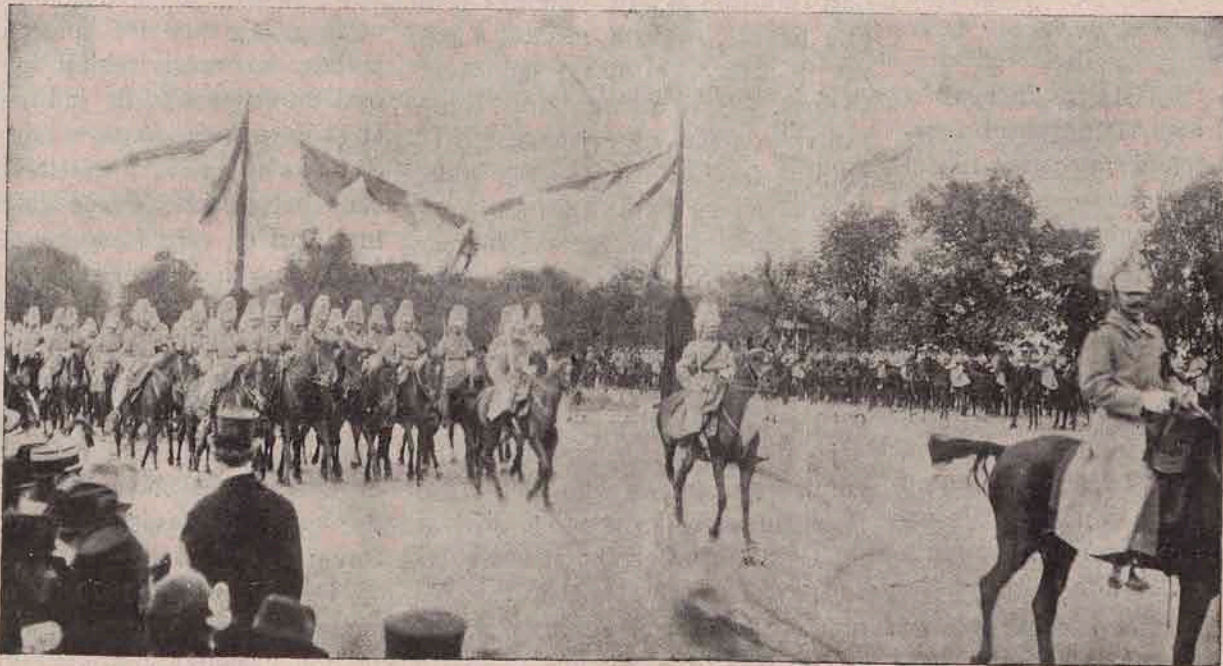
Anul IV. — Nr. 43.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe 1/2 an 6 cor.
România 30 lei. — America 3 dolari. — Germania 15 M.

Orăștie, 8 Noemvrie n. 1914.

Afetul de tun turcesc dela Plevna, cu sicriul Regelui Carol, trecând pe calea de veci, încungiurat de lumea mare din Țară.

Escadronul de gardă în mare ținută, deschizând convolul ce duce pe Regele Carol dela Palat spre gară.

Sicriul cu Regele Carol I e scos din Palat, purtat pe umeri de generali și adjutanți regali; coborât pe treptele mari, în curte, e apoi așezat pe afet...

Cetățile.

Pe bolul de față, părerile lumii a cetăților s'au părut că s'au schimbat încâtva într'acolo, că cetățile nu mai fac așa mult, căci războaiele se dărâmă în afară de cetăți, în câmpul liber și că doară ar fi aproape numai bani perduți aceia, cari s'au băgat în cele ziduri și cazamate ale cetăților.

Părerea aceasta a început a prinde mai ales la începutul acestui războiu, când mișcările repezi ale armatei germane, și folosirea tunului uriaș cu gloanțe de 42 cm. grosime, făcând să cadă în 7 zile, în 10 zile, mult în două săptămâni, cetăți ca Lüttich, Namur, și altele.

Ajunsese deja domnitoare părerea, că și veacul cetăților a apus, că de aci încolo numai lupta cea om la om, pept la pept, în câmp deschis, și marile canonade ale tunurilor, sunt cari vor hoatri o luptă în o parte ori în alta!

Totuși părerea aceasta e prea pripită și ea nu se poate spriginii pe prea multe dovezi. Din potrivă, mult mai multe sunt dovezi

cari vorbesc altfel, — chiar și în războiul de față, dar mai ales în istoria mare a războaielor trecute.

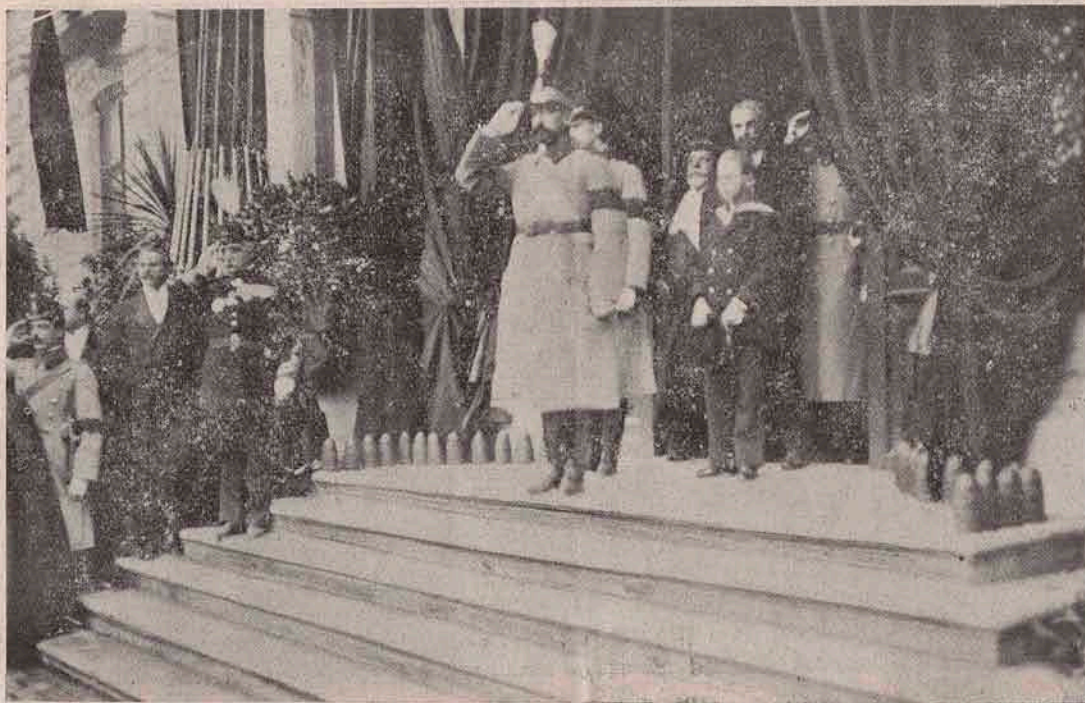
Războiul de față ne arată, că de pildă, oastea franceză, dacă undeva a fost greu de înfrânt, bă unde a rămas cu totul nebiruită, apoi e tocmai pe linia care a răzimat pe cele mai bune cetăți ale Franței, pe linia de cetăți și forturi: Verdun-Toul-Belfort. În vreme ce în alte puncte, această armată a putut fi, macar trecător, respinsă și învinsă, — pe această linie, linie asupra căreia și-a vărsat toată știința franceză iscusințele sale, — nici nu au putut fi înfrânți luptătorii ce răzimai pe ele. Măcar că, dacă nu eră acest brâu de cetăți și forturi la hotarele franceze spre Alsația, — e mare întrebare dacă oștile germane, în avântul cu care se porniseră, nu ajungeau deja de mult sub zidurile Parisului, pe care le cutrămurau și le sileau a se da căzute! Și doar tot Germanii au luptat și sub zidurile acestor fortărețe, ca și sub cele ale Lüttich-ului și Namur-ului.

Că cetățile sunt totuși de foarte mare preț în un războiu, o vădesc multe dovezi ale istoriei ca și ale

zilelor noastre. Cine să fie mai mare meșter în diriguirea războaielor, ca și Germania, acest uriaș ce ține nept cu 4 vecini tari?! Și totuși Germania a aflat că e un lucru cu totul de trebuință pentru buna sa pază, să-și zidească și ea în jur de orașele Metz și Strassburg orașe pe vremuri franceze, acum germane, decând e germană și Alsația-Lorena. Da, și Germanii au întărit bine aceste cetăți ale lor spre hotare, precum au întărit vecinii lor francezi întreg petecul de hotar dintre ei și Germania. Cetățile Metz și Strassburg din Alsația-Lorena, sunt azi întărite de se întrec în întărituri cu cele franceze cu cari se privesc în față peste hotar. De sigur nu pentrucă conducerea armatei germane ar fi de credința, că cetățile nu mai sunt de folos!

De altfel istoria războaielor adeverește acest lucru mai mult ca ori-ce vorbe și socoteli pe hârtie. Se dau câteva pilde mult doveditoare:

În războiul din 1870, între Franța și Germania, cetățile au avut un rol însemnat în timpul luptelor, cel puțin în ceea ce privește luptele Francezilor. E de ajuns să se arate

Regele Ferdinand, venit în urma sicriului, se oprește pe treptele de sus și salută sicriul până ce e așezat pe afet. La dreapta sa are (se vede ca fiindu-i la spate) pe Principele de coroană Carol, la stânga pe al doilea Principe Nicolae, — apoi ministri, înalți magistrați, generali, etc.

spune scriitorul militar Mordaco, că în războiul franco german cetatea Metz a avut un rol deosebit de însemnat, — sau ar fi putut să-l aibă. Pentru aceea Germanii au și ținut să iee dela Francezi această cetate, după războiu, ca în viitor să le fie lor de folos și puternic scut, — precum le e astăzi.

Dacă în războiul din 1870 Bazaine, comandantul armatei franceze din acest punct, ar fi folosit-o mai bine, cetatea Metz i-ar fi făcut cele mai mari slujbe bune. Sprijinindu-se pe ea, el putea mai întâiu, să-și întindă în mod simțitor frontul către nord, ceea ce ar fi făcut mișcarea de înconjurare germană cu mult mai grea, ori peste puțină! Pe de altă parte prin spriginul puternic ce-i da cetatea înspre sud, el putea duce toată puterea lucrărilor sale, înspre nord, acoperit, sprijinit și ajutat de întreaga cavalerie. Atunci Germania s'ar fi lovit de un front puternic, tare, apărat de forturile, de întăriturile cetății Metz.

E adevărat că în cele dintâi luni ale războiului, cetățile n'au prea dat mare ajutor armatei franceze. În timpul retragerii însă, ele

au jucat un rol mai însemnat. Așa, Arras, Lille, Cambrai, Douai, Valenciennes, Saint-Omer, Perone, Laon și Soisson, au făcut cu puțință armatei generalului Faidherbe să scape nu numai de strângerea Germanilor, dar să-și și rînduiască de nou șirele, să le întregească și să treacă apoi statornic la atacare. Cetățile au format pentru această armată o adevărată bază de lucrări, și o bază atât de solidă și puternică și sigură, încât Germanii n'au îndrăznit niciodată să se azvârle asupra ei. Faidherbe știu de altfel să folosească cetățile, necăutând în ele locuri de refugii, de scăpare, ci puncte de sprijin, cari îngăduie trupelor să răsufle, să se reculeagă și să reia lupta.

Alte pilde. În războiul dela 1877—1878, între Rusia și Turcia, armatele turcești au căutat să se sprijine mereu pe cetăți. Fără îndoială trebuie să recunoaștem, că nu o „cetate“ în înțelesul de azi al cuvântului, adevă un oraș cu brâuri de întărituri grozave, a fost aceea care ar fi plutit ca mântuitoare de-asupra întregului războiu, ci o întăritură naturală a fost a-

ceea, care în acest războiu a dat razimul de mare împotrivire Turcilor: Plevna. Plevna era mai mult un loc întărit atunci în pripă, prin săpături și movile ridicate isteț, ca să dea coperire armatei turcești. Și totuși ce strălucit a dovedit Osman-Pașa, că de ce folos îți e și o astfel de cetate, în lupta de apărare față de inamic! Câte rânduri peste rânduri de creștini au trebuit să cadă, până să cadă pe urmă și mâna de păgâni ce se ascundeau după întăriturile acelea simple de pământ, mai mult niște șanțuri și movile!

— În războiul din Manciuria între Ruși și Japonezi (1904—1905), cetatea Port-Arthur a avut un rol foarte însemnat în apărarea Rușilor contra Japonezilor! Iar în războiul balcanic din 1914, Adrianopolul a avut aceeași chemare mare.

Strategia, știința militară, arată, că și la Port-Arthur, și la Adrianopol, s'au făcut înse greșeli. Dar aceasta nu scade însămănătatea prețului cetăților înseși. Totul stă în știința întrebuintării lor, fie că ele sunt puncte de razim, fie că sunt puncte atacate.

Metropolitul Primat, încungiurat și urmat de înaltul cler, în convoiul ce duce pe Rege spre gară.

E lneru lămurit, spune scriitorul militar Mordacq, că dacă statul major turc, ar fi luat înainte de războiu toate măsurile de lipsă pentru a pune Adrianopolul și Kirk-Kilisse în cea mai bună stare de apărare, ca să nu poată fi cucerite de Bulgari în câteva zile, ci, opăcind aci pe Bulgari, să dea răgaz oștilor turcești de a se aduna și a se rându-bine, — toată armata turcească n'ar fi suferit zdrobirea dela Lüle-Burgas.

Bulgarii la rândul lor au făcut greșala că, din trei armate au lăsat una din ele la impresurarea Adrianopolului. De aci neizbânda lor la Tohatalja, care nu s'ar fi ivit dacă Bulgarii n'ar fi lăsat puteri atât de mari sub Adrianopol.

Așa dar, încă odată, totul e să te știi folosul de cetăți, fie în răzimarea pe ele, fie în atacarea lor. Valoarea cetăților și valoarea impresurării lor, atârână tocmai de această știință. Generalul de Moltke spune în următoarele cuvinte această știință a întrebuintării cetăților:

„Ele nu-și dobândesc și nu-și pot vâdi toată valoarea lor, decât dacă sunt în legătură cu armata luptătoare însași“.

Acestea sunt credințele vechi,

intemeiate pe pățania din războaie în trecut.

Se va vedea dacă războiul acesta, cel mai mare, regele între războaie, va schimba ori nu ceva din credința veche asupra însemnătății cetăților. Multă lume crede că nu. Doar e aproape pipăit, că Germania, cu uriașul lor val de armată, grea de se zguduie pământul sub ea, și temută pentru faima ei mare din trecut, — n'ar fi avut lipsă să calce Belgia sub picioare, sculându-și prin asta un nou inamic în cap, dacă nu știa că la hotarul francez, între ea și Franția, o așteaptă un rând, ba trei rânduri de cetăți, printre cari a trece e deopotrivă cu a cerea să treci printre guri de cuptoare de foc arzând! Și de nu și știa în cale aceste cetăți — brâul Verdun-Toul-Nancy-Epinal-Belfort, — apoi cu o singură azvârlire mare asupra hotarului francez, izbea la pământ armata franceză ce i-ar fi stat în cale, ca un uriaș pe un om de rând. Cetățile franceze numite însă, au făcut-o să cerce a străbate în Franția prin altă parte: peste Belgia, spre a cărei hotar Franția nu are așa multe și așa întărite cetăți.

Însemnătatea cetăților o vădește și această mișcare mare a Germaniei.

Sforțări fără păreche!

S'a mai văzut și în alte războaie, că un punct oarecare de luptă, un oraș, un sat, o întăritură, să cadă în mâna inamicului și, la o vreme, să fie de nou recucerită de cel ce a pierdut-o, — dar mai mult aproape nu.

Aceea însă ce războiul acesta mare european — adică azi mai mult ca european, căci și Azia e deja în hora focului prin intrarea în el a Turciei și a Japoniei, — ce acest războiu arată lumii, e totuș fără păreche în istorie!

Cetiam acum câteva săptămâni, că o localitate din Franția, spre hotarele Belgiei, trecuse de trei ori din mâinile Francezilor în a Germanilor și iarăș napoi în a Francezilor. Căci frontul luptător acolo e ca un lanț de baionete încrucișate, lanț îngrozitor, ce se împinge de puterile de pe cele două laturi ale lui, când nainte, când napoi, și nu se poate rupe, — și în împingerea lui așa înainte și înapoi, câte un oraș pe care îl atinge, e când dincoace, când dincolo de lanț. Totuș aceea ce vestește o telegramă sosită săptămâna trecută, de pe câmpul de luptă din Belgia, unde Germanii fac cele mai mari sforțări a ajunge

Regele Ferdinand, la dreapta cu Principele de coroană Carol, la stânga cu Prințul Nicolae, pășesc după sicriu în marele convoiu...

la țărnul mării iar Belgianii întăriți acolo cu Englezi și Francezi, le stau în față, — aceea nu s'a mai pomenit nici în acest războiu fără soț. Iaca ce spune știrea din Rotterdam :

„Armatele aliate dau între Ypern și Rousselaire, contra-atacuri turbate! *Luptele țin aci ziua și noaptea neîntrerupt! E cel mai sângeros războiu din câte a pomenit istoria lumii!*”

„*Sate și poduri singuratece peste râuri și canale, ce despart pe luptători, au fost luate nu mai puțin ca de opt ori de inamic și de nou cucerite de aliații ce le țineau mai înainte!*”

Iar ura adâncă și nețărmită ce umflă pepturile celor două tabere ce-și stau față în față, se oglindește viu în următoarea poruncă de zi, dată către armată de Principele de Coroană al Bavariei, Rupprecht, care printre altele, zice ostașilor săi :

»Suntem norocoși, că avem în fața frontului nostru și Englezi, trupe ale aceluiași popor, care prin mizerabilitatea sa a lucrat ani de zile să ne încunjure cu dușmani, ca să ne sugrume! Acestui popor avem înaintea de toate să-i mulțumim acest războiu sângeros și grozav.

»Deci mergând acum în contra acestui dușman, răzbuțați-vă pentru viclenia sa dușmană, pentru a-

tâtea jertfe, arătați-i că Germanii nu pot fi șterși cu una cu două din istoria lumii și dovediți-le aceasta prin lovituri deosebite germane! Aici se află dușmanul, care mai mult ca ori care altul, stă în calea păcii! «

Așa își vorbesc azi oamenii ce își stau față 'n față în acest războiu.

RÂNDURI MĂRUNTE

Ioan M. Moldovan, învățatul și nobil simțitorul canonic gr.-cat. român dela Blaj, a cărui fotografie și biografie apreciatoare am adus-o în fruntea numărului 28 (dela 19 Iulie a. c.) al „*Cosinzenei*” — s'a făcut nemuritor încă fiind în viață! Bolnav zăcând, sfinția sa, bătrân în al 82-lea an al vieții, bănuind că e aproape de sfârșitul zilelor, — a adresat Exc. Sale Mitropolitului Mihali o scrisoare, prin care îi face cunoscut, că lasă întregă averea sa de aproape un milion de coroane pentru scopuri nobile, bisericesti și culturale, naționale române.

Vestea a fost primită cu mare bucurie de tot sufletul românesc, — și cu toții rugăm pe Dzeu să dea încă zile nobilului bătrân, ca să-l putem admira în această viață și

pentru fapta lui aceasta, prin care se ridică foarte sus peste muncitorii de rând!

Dă, Doamne, poporului român mulți fii cu gândire și simțire nobilă ca cea a marelui „Moldovănuț” dela Blaj!

La Silistra, Bazargic și Turtucaia, rugăciuni pentru Regele Carol.

Moartea Regelui Carol a fost urmată în toată Țara, în toate bisericile, de parastase slujite cu pompă și evlavie, încă până nu a fost înmormântat și apoi în cele mai apropiate Dumineci după îngropare. Că aceste slujbe s'au făcut în tot largul țării vechi, ne pare lucru de sine înțeles, — dar deosebit atrăgător aflăm felul cum s'au făcut aceste slujbe în noul hotar cuprins de România: în Cadrilater, printre Bulgari, Turci, Tatari. Iată ce spun ziarele despre slujbele în acele părți:

La Silistra. In 2 Oct. v. cu privilegiul înmormântării Regelui Carol, au avut loc și aici sărbări cuvioase.

In drumul spre biserică, cortegiul format de mulțime, avea înfățișarea unei adevărate procesiuni. Străzile erau cernite pe tot locul.

Monitoarele (corăbiile) de pe Dunăre au tras 101 salve de tunuri,

Generalul Hârjeu, ducând *sabia de onoare a Regelui Carol*, cea bătută în petri scumpe, având la stânga sa un alt general, la dreapta un adjutant regal, — iar după ei Generalul Culcer, purtând pe o periniță *Coroana de oțel*, la fel însoțit de un general și un adj. reg.

la care răspundeau canoniere (tunuri).

La ora 5 d. a. s'a oficiat serviciu divin la biserică de către protopopul județului, înconjurat de toți preoții români și bulgari. Clerul armean, izraelit și musulman, a luat parte deasemenea.

Lumea era foarte mișcată, căci abia cu câteva luni înainte, Regele Carol cercetînd Silistra, fusese de față în această biserică la o scurtă slujbă făcută întru sănătatea Lui...

La Turtucaia. Azi la orele 5 d. am. s'a ținut în orașul nostru sărbare pentru înmormîntarea M. S. Regelui Carol I. Încă de cu vreme s'a adunat în piața Victoriei ofițerii cu trupele din garnizoană, instituții (învățătorii) cu scoalele, deregătorii civile, clerul și un mare număr de cetățeni de toate naționalitățile ce compun populația orașului.

Orașul e îndoliat pretutindeni, Prăvăliile închise și drapelele cernite. Ofițerii în ținuta de ceremonie cu decorațiile și fireturile îndoliate.

Mai întâi s'a săvârșit în piața Victoriei, unde trupele erau așezate

în careu, serviciul religios ectenie, de către preotul Niculau, și clerul din localitate.

Răspunsurile au fost date de corul bisericesc.

S'a format apoi un cortegiu mare de cetățeni și soldați cari plecînd din piața Victoriei spre biserică, muzica militară a cântat marșul funebru, la auzul căruia pe fețele tuturor se vedeau curgînd lacrimi de durere. Ajuns la biserică la orele 5 d. a. s'a oficiat un parastas pentru odichna sufletului marelui mort.

După terminarea serviciului religios, întreg convoiul s'a îndreptat către marea geamie (biserică turcească) „Sultan Hamid“, din capul orașului, unde cadiful (preotul ture) orașului, Hafuz Ahmed, a făcut o rugăciune, recitînd versete din Coran în limba arabă.

Superiorul gîmiei, Suleiman Hilmi, oficiază apoi serviciul religios pentru odichna sufletului Regelui Carol, la care toți musulmanii iau starea pentru rugăciune arătînd o sinceră părere de rău.

În timpul solemnității, dela orele 5 până la apusul soarelui, canoniera „Grivița“ și șalupa „Zmărdan“, ce staționează în port, au tras neîntrerupt salve de tunuri.

La Bazargic. La orele 5 d. a. s'a oficiat la catedrala orașului, un serviciu religios pentru odichna sufletului Regelui. Au fost de față prefectul județului, comandantul garnizoanei, toți deregătorii, ofițerii și foarte multă populație bulgară din loc.

Ofițerii, funcționarii și doamnele, erau în doliu mare.

Onorurile militare au fost date de trupe din garnizoană.

Tot așa în alte părți ale noului cap de țară, s'au făcut slujbe pentru Regele Carol, care era iubit de toți.

*

Rugăm pe toți abonații noștri, a căror abonament a expirat, să binevoiască a se îngriji de reînnoirea abonamentului, ca expedarea revistei la a adresa dâșilor să nu înceteze. Asemenea sunt rugați și restanțierii, ca să-și achite restanțele fără amânare, căci altfel li se sistează trimiterea pe mai departe a revistei și se iau măsuri împreunate cu spese pentru încassarea pretenziunilor noastre!

*

— Numeri singuratici din „Cosinzeana“ se găsesc spre vânzare în toate locurile unde se află de vânzare „Libertatea“!

Steagurile cari au trecut prin sfântul botez de foc în războiul neatârării la 1877, purtate de ofițeri, în convoiul de înmormântare, — un impunător codru de steaguri sfinte, zdrănuite!.. (În numărul viitor vom aduce alte 8—9 vederi dela aceeași măreață înmormântare).

Dorința din urmă.

Cât am trăit, pribeag în lume,
Am fost tovarăș cu amarul;
Când firul vieții mi se curmă
Și am golit întreg paharul —
Dorința mea, cea mai din urmă,
Vă rog să mi-o 'mpliniți anume:

Presimt că voi muri în floare,
Când frunza veștejită moare...

— Cu carul să mă duceți, tată,
În sat la noi, la noi acasă,
Și să mă așezați pe masă
Cu fața 'n grinda afumată.
Să-l vădă satul — vină roi! —
Pe cel înstrăinat de voi.

...Iar când purcedeți spre mormânt
În viersul clopotelor sfânt:
Să-mi poarte flăcâii pe umăr cosciugul
Cu pasul domol, precum ară cu plugul,
La toată răscrucea convoiul să crească
Și iar să pornească...

Dar când ajungeți la mormânt
Să mă și puneți în pământ:
Să trageți țărâna cu sapa
Să urle cosciugul și groapa!

La cap un lemn împodobit
Cu prapore de sânge...

Cât e viscol și ninge
Să dorm în pace, părăsit...

— Ori, poate, numa 'n primăvară
Să v'amintiți de mine iară:
Să vină mama pe 'nsărate
Să mă deslege de păcate;
Și dac'o fi pe codru lună
La căpătâi cărbuni să-mi pună,
La glesne busuioc să-mi frângă
Dar numele să nu-l rostească
Și fânul să nu mi-l plivească,
Să-l simt cum crește pe movilă...

Și nimănui să-i fie milă
De mă voi îmbrăca în ceață,
— Căci n'am fost vrednic de viață...

...Vă rog să-mi împliniți anume
Dorința mea, cea mai din urmă,
Când am golit întreg paharul
Și firul vieții mi se curmă;
C'am fost tovarăș cu amarul
Cât am trăit pribeag în lume...

CASSIAN R. MUNTEANU.

Muscalii și Nemții cu coadă

de I. DRAGOSLAV

Eram ca de șapte ani, — începu să povestească coana Sița Filipeanu, gazda mea, un picu de copilă — și stam la Călărași. Părinții mei, Dumnezeu să-i ierte, țineau cârciuma și cantina în oraș. Amu într'o zi, așa numai ce auzirăm că vin muscalii. Ti-i, ce zor, au și început

bejenile; care cu cât au putut. Dar părinții mei ce s'au gândit și și-au zis:

„Noi să rămânem aici. Ce-au să ne facă“.

S'am rămas, ș'a rămas multă lume, dela care nu aveau ce cere muscalii.

Nu știu, altul i-o fi așteptat să vie ori ba, dar eu, minte de copil, nu visam de cât muscali și zilnic eșeam la bariera orașului să-i văd de vin ori ba. Voiam să-i văd și eu cum is.

Da n'am așteptat mult, și într'o zi numai că auzii dela niște oameni din cârciumă, că rușii sunt aproape de târg.

Atunci, eu cu un verișor al meu, ce ne sfătuirăm, să le ieșim înainte și să-i vedem cum vin. Și am eșit din oraș.

În adevăr am și auzit muzici și tobe și goarne. Și pareă că dacă ne-am duce mai încolo, îi vedem. Și tot ne-am dus, ne-am dus, ca din șoseaua Vitanului din București la biserica Sf. Vineri.

Timpul eră bun, uscat, nu ne sinchiseam, când numai ce-i văzurăm pe șosea, veneau care pe jos, care călări, cu baionetele și săbiile și sulile la soare sclipind ca sticla, și mulți, Doamne!

Da mie nu mi-a fost frică, nici vărului, și stam așa de-a minunea să-i vedem. Dar că de ce veneau, nu știam, nu prea înțelesesem bine.

Întâi veneau cazacii cu spăngi lungi și cu căciuli cât niște banițe în cap, apoi pușcașii, cum le zice: „Fanterie“, și după ei „Antilerii“, și mai la urmă căruțe, și căruțe cu lumea, cu ruși și muscaloaiice, care cu ce gândise să înlesnească oastea cu de-ale gurei.

În fruntea lor mergeau colonei, căpitani, maiori, mai marii oștilor; care cum au ajuns în dreptul nostru, s'au oprit. Și unu dinăștia mari, un general se vede, un om ca de 45 de ani, mă chemă și s'a aplecat și m'a apucat pe mine de mână și m'a tras la el, pe cal și a început să-mi vorbească în limba lui, și să mă netezească și să mă pupe. Apoi a ridicat pe verișorul meu și ne ținea cu o mână pe unul și cu o mână pe altul și ne săruta.

Apoi, băgând mâna în buzunar, a scos o rublă și mi-a dat-o mie și una lui vărui meu, după care, a chemat un soldat, tot călăreți și nu știu ce i-a spus pe rusește arătându-ne și ne-a dat jos, și ne-a depărtat de marginea șoselei, iar generalul cela, cine o fi fost, a trecut înainte cu toți ai lui, rămânând noi cu călărețul. Da noi nu ne-am temut, ba rublele așa ne-a bucurat, că veșnic ne uitam când la ele, când unul în ochii altuia plini de mulțumire.

Și am stat vreo trei ceasuri cu călărețul până a trecut oștirea, iar cum au venit căruțele, călărețul ne aruncă în una din ele, unde erau niște ruși și vreo două ru-soaice, spunându-le nu știu ce și a fugit înapoi.

Apoi să fi văzut femeile cum ne mai desmierdau, ne sărutau și ce nu ne-au dat, bunătăți și parale.

Pricina că ne-a ogăit ei cu atâta dragoste, am

aflat-o pe urmă. Cică dacă intră unde-va și le iese în cale copii nevinovați, prunci, ei credeau că le-a merge bine.

Și am ajuns în piața orașului. Aici au început să sune tobele și se citească unii o hârtie, prin care spuneau la oameni să stea liniștiți, că n'au venit să facă nimănui nici un rău, ci să scape țara și creștinătatea de turci.

Dar lumea se ascunsese acum prin pivniți prin podul caselor și numai când au văzut că rușii se poartă frățeste cu lumea, au îndrăznit să iasă unul câte unul.

Rușii au împânzit toate ulițele iar căruțele cum au ajuns în piață, hop și călărețul, când colo, hop și tata cu cumnatu-său, bărbatul sorei mamei mele. Nu știu cine le spusese că ne-a văzut în căruța rușilor, da cazacul să ne ia călare, când și tata pune mâna pe noi și mai multe nu. Cazacul nu știu ce vorbește și spune părinților nostri nu știu ce, spuindu-i să meargă cu el. Dar tata și cu cumnatu-său, o sfeclise, credeă că cine știe ce-am făcut noi, că om fi vorbit și cât a ținut drumul tot ne-a probozit. Noi: nu da tată, că n'am făcut nimic.

Și călărețul ne-a dus la primărie unde acum eră generalul cela cu primarul acolo și un talmaciu, toți vorbeau afară.

Călărețul duce mâna la căciulă și arată că ne-a adus și arată și pe părinții nostri.

Generalul a făcut semn să ne apropiem și a spus talmaciului să întrebe al cărui din doi sunt eu.

Talmaciul a întrebat românește. Și tata a spus: „A meu“!

Cela i-a spus generalului și el i-a răspuns înapoi, să spue, că eșirea noastră înaintea oștilor e un bine pentru el și vrea să găzduiască la noi și și-a și chemat ordonanțele, că aveă trei, și le-a spus să-i ducă bagajul la noi chiar îndată.

Ce-a mai fost pe urmă nu știu, decât că a doua zi fiecare casă aveă câte cinci soldați în *cfartir*. Apoi, au început a curge și a curge oști, și umpluse câmpurile de corturi.

Și la câteva zile, am auzit tunurile: Rușii băteau în Silistra cu ele și turcii la noi, și-au bătut pânăce rușii au mântuit de făcut podul peste Dunăre. Pe urmă s'au pus pe trecut dincolo muscâlimea. Mergeau sănătoși, și veneau căruțe peste căruțe pline cu morți și răniți. Unde e acuma biserica Sf. Nicolae din Călărași, au făcut o groapă, mare la gură, largă și de ce mergeă în jos, de ce se strămtă până au lăsat-o ca o gură de puț, și acolo îi trântea; unii tot mai dădeau din mâni, oftau și gemeau.

Apoi, oamenii dacă au auzit că rușii nu le fac nimic, s'au întors înapoi, că nu făceau la nimeni rău, iar ce cumpărau tot plăteau și să zici că or face mârșavenii, ferească sfântul, ci toată ziua cântau popește și se închinau, se așezau câte cinci jos și gură la gură cântau rusește. Întâi nu știam ce zic, dar mai pe urmă

să vezi, că învățai și eu rusește tot stând cu ei, acum nu-mi prea amintesc, că am uitat, dar cam așa spuneau ei, dacă le tălmăceam pe românește:

N'avem mamă, n'avem tată,
N'avem frați, n'avem surori
N'avem draguță să strângem
Și dacă nu-i, nici nu-i nevoe.

Și a stat rușii vreo trei ani în Călărași ciorovăindu-se cu turcii și tot trântind morți în groapă și astupându-i cu pământ, mă făcusem acum de zece ani. Și comandantul prinsese mare dragoste de mine că învățasem rusește, și dăduse poruncă ordonanțelor lui, nu cumva să-mi facă vre-un rău, să mă supere și eu țineam la el și dragostea asta a lui ajunsese așa de mare că voi să mă înfiez.

Bătaia cu turcii se isprăvise tocmai la trei ani, rușii au avut doi generali, pe Suderich și Paschevici, și ăștia i-au vândut turcilor, și numai așa i-au bătut pe ruși. Dar i-a prins: i-am văzut eu cum îi duceau în lanțuri, că au trecut prin Călărași. Apoi, am auzit că mi-a spus într-o zi Nichifor, unul din ordonanțe:

„Sița, s'a dus Paschevici, care a vândut pe ruși, turnat plumb pe gât.“

Nu mult după asta s'a făcut pace; am văzut pe generalul care eră la noi, tare supărat și se plimbă prin ograda grăbit, dar nu știu cum făcând că-i căzu punga din buzunar și s'a dus în casă fără să bage de seamă, eu o văzui și o ridicai și o dusei la dânsul.

El să mă mănânce de bucurie, m'a luat pe genunchi, m'a sărutat. În pungă erau numai lire de aur, și mi-a dat și mie numai una.

Apoi, la vre-o trei zile, s'au gătit de drum și cum e mâne aveă generalul să se ducă. Seara în ajun a chemat pe tata și i-a spus:

„Să-mi dai pe Sița, o înfiez eu chiar pe loc. Eu nu am copii și toată averea a ei rămâne. Eu îți dau cinci mii de lire, și nu zic să nu vii să ți-o vezi, dar să nu spui la nimeni că ești tatăl ei. Eu am scris nevastei mele și a primit cu bucurie.“

Dar, tata nu a vrut. Și a plecat bietul general mâhnit pământului.

Mai mult îmi părea rău după Nechifor, că nu mai aveam pe cine face cal și cine mă lua după gât, și a-mi da brot, pâne de a lor.

Bietul Nichifor de multe ori se jucă cu mine și mă necăjea, iar eu îi spuneam:

„Nichifore, du-te dracului, are să te taie turcii, și am să scap de tine.“

Da el să supără și zicea:

„De ce, Sița, să taie turcu, eu venit să păzesc pe tine: eu creștin, tu creștin, frați, frați.“

Și au plecat, acum poate or fi murit...“

La asta cucoana Sița, gazda mea, oftă adânc și grăi:

„Am fugit de noroc. Acum aș fi cine știe ce

cucoană. În ce bine n'aș fi. Nu aș fi ajuns, ca azi, să mătur, să spăl, să fac paturile și să mă cert cu toți să-mi dea chiria. Of! Of! Of! Și ce-am pățit de atunci. Toată viața până m'am măritat am fost necăjită. Am muncit la frați și surorile mele crescându-le copiii.

Apoi, după ruși, îndată au intrat turcii: par'că îi văd cu steaguri la sulite: Lumea le-a eșit înainte cu pâne și sare, iar eu, au spus să steie lumea liniștită, că nu fac nimănu rău. Și am văzut cum au înconjurat târgul și au întins corturile. Apoi, au intrat în târg. Mai rămăsese o strajă de vreo trei sute de ruși, care, cum au văzut pe turci, s'au și ascuns care pe unde au putut. Dar s'au strecurat noaptea printre corturi și-au fugit. Și au tot curs turcii, că nu mai încăpeau nici pe câmp și au mai dat și în cfartir. La noi au venit un pașă și cinci turci. Și au stat și ei vreo trei ani, au avut și cimitir pe malul Borcei și cu ei mă învățasem doară: toată ziua mă jucam cu ei; îi băteam, îi trăgeam de urechi și ei nu ziceau nimic.

De acolo la trei ani au avut bătaia cu nemții cu coadă și i-au bătut pe turci și i-au fugărit din Călărași, dar nu s'au atins nici unii, nici alții, de un fir de păr din capul nimănu, nici să zici că ar face o stricăciune. Și în locul lor au venit nemții, parcă îi văd cu cozi lungi, ca la femei.

Cât au mai stat ei în Călărași, nu știu, căci tata a murit și ne-am mutat la Oltenița cu toată familia.

De atunci is ani și iată parcă ar fi fost toate întâmplările celea ieri...

Carte postală.

— Aceleiași femei. —

*Din satul meu pornește azi scrisoarea.
Tu n'o aștepți și mâni când vei primi-o,
Râzând, lângă fereastră, vei celi-o,
Ș'apoi din nou te va mbracă uitarea.*

*Căci astăzi alte doruri te alintă
În brațele de vis, tremurătoare,
Pe când departe tot mai greu s'aprinde
Iubirea mea cea pururea în floare.*

*O vei celi și nu-i pricepe-anume
Ce stă închis în scrisul care-ți vine
Și n'o să crezi că n'ndepărtat în lume
E cineva ce plânge pentru tine!*

D. IOV

ZI NENOROCOASĂ

V. DEMETRIUS

Flueră și șueră în mijlocul pădurii, călare pe un buștean. Mierlele tăceau îngrijorate și pe vâslele aripelor lor, zburau către alte locuri. Horbota frunzelor se făcea umbră deasă deasupra creștetului, și totuș destulă lumină pătrundeă pieziș în codru, pentruca „omul“ vesel să împletească un bici strajnic.

Omul, poreclit Trăznae, un flăcău nici de douăzeci de ani, eră bouarul vitelor boerești. Își luase dobitoacele și venise să se afunde în codru, întâi cam speriat, apoi se apucase de lucru.

Cu două ceasuri mai înainte, „coconașul“ îl zărise pe Trăznae izbind nemilostiv în boi, cu băta lui groasă cât piciorul și, călare cum se află, boerul se repezise cu cal cu tot la bouar și-l croise cu cravașa, și pe spate și pe față. Trăznae, luat pe neașteptate, nu ridicase nici din umere, dar furase lacom cu ochii biciul stăpânului. Îi plăcuse grozav.

Și-acum, în pădure, șueră și flueră a veselie, că aveă să aibă și el un harapnic, așa ca al coconașului.

Isprăvisse de împletit și-i făcuse și sfârc biciului, dar ghioga lui nu și-o lăpădase. Se sculă de pe buștean și, încet, se strecură alene printre copaci. „Măi, că cine o fi?“ se întrebă nederul, auzind un pas pe aproape. Trăznae se dădu după un copac din marginea potecii. Priviă țintă, ochii îi sticleau.

„Badea Vlăduțu!“ îl cunoscu bouarul pe omul care, pe semne, își aveă drumul pe acolo. „Dar ce ghemotoc bagă în sân, hoțul?“ se 'ntrebă Trăznae. „Ti! norocul meu pe ziua de azi, Sfânta Vineri!“ se desluși el.

Vlăduțu aveă să treacă prin dreptul ascunzătorii lui. Călcă nepăsător, cu fruntea plecată, cu privirea par'că pe vârful opincilor. Trăznae luă băta de lângă el în mâni. Când Vlăduțu veni în dreptul copacului din marginea potecii, bouarul îl pocni scurt peste ochi cu măciuca, cu puterea nebună a ambelor lui brațe. Capul, picnit, pocni ca un tuci, și Vlăduțu se răsturnă blană pe spate.

„Te-am dat gata, bade!“ murmură Trăznae, și repede se plecă să scotocească la peptul mortului.

În ghemotocul după care se lăcomise el, când îl desnodă, Trăznae nu găsi decât: o ciapă, o fărâmă de mămăligă și un drob de sare.

Mirat peste măsură privi ucigașul la rodul isprăvii lui. Întinse basmaua în care fuseseră strânse la un loc rămășițele mesei unui om sărac; o întoarse pe amândouă fețele. Zvârli departe de el basmaua înșelătoare, și-și scutură mâinile înfricoșat.

I se părea acum că văzuse limpede pe Vlăduțu legând un pumn de bani, înfășurându-i în cârpă și vârându-i în sân. Cum de nu mai erau? Cum de să făcuseră banii: ceapă, mămăligă și sare?

Trăznae simți că i se taie picioarele. Deschise ochii mari, să vadă pe ce lume trăește. În neștire urmă pârția potecii.

Hotărât că dracul își bătea joc de el! „Maica Domnului“, borborosi păcătosul, dar își aduse aminte că omorise un om și că nu puteă să-l aibă pe Dumnezeu de partea lui.

Pădurea se răria. Primăria satului începuse să se zăriască printre frunzele crângilor. „Unde să mă duc acum?“ se întrebă ucigașul, și se întoarse în codru.

Fără veste, se trezi în fața mortului. Întins pe spate, cu gura căscată, cu șiroaie de sânge încheșat pe lângă ochi, așa incremenise Vlăduțu. Un roi de muște strălucitoare zbărnăia peste obrazul răposatului.

„N'am vrut, mă bade! n'am vrut!“ șueră Trăznae, printre fălcile-i clănțănite de friguri. Nu stătū mult în fața celui ucis de el, se zmulse îngrozit, aruncă ciomagul și, gata să urle ca lupii, se afundă în pădure.

În aceeaș zi s'a predat și s'a mărturisit la primărie.

Dorința.

*Când albastrele izvoare
Plâng în neguros amurg,
Dorurile-mi călătoare
Revărsate 'n lacrimi curg,*

*Și se 'ndreaptă în spre tine
Ca izvoarele spre mări:
Tu ești marea pentru mine
Licărind departe 'n zări.*

*Pătimașă și curată,
Prinde-mă 'n țărnul enorm
Să ajung și eu odată
Unde visurile dorm.*

VASILIESCU-PERIOS

SUB NOURI

G. GALACTION

Pe șiragul de garoafe, care ocoliau ceardacul, soarele puneă o gratie de aur. Satul amuțise în miezul zilei; coșaii dormiau sub mesteceni, pe deal. Stăteam în ceardac și mă uitam în zarea capricios tăiată de relief muniilor. Stăteam și mă uitam la nourii albi, călători, depărtați și fără ploaie. Eră vreme frumoasă și culmile scăpărau în cerul luminos.

Nu știu dacă te-ai plimbat vreodată prin aceste văi, în care se zvârcolește Argeșelul, pe aceste coaste unde cresc aglicele, drăgaica, romănița și unde astăzi crește, mai cu seamă, dorul meu. Natură fericită și fecundă, păduri care se cațără până sub piscurile detunate și pleșuve, stufiguri și dumbrăvi, care pogoară până în prăpăstiile greu văzute de soare și mereu scobite de torente, livezi încântătoare, pe cari s'au sfărâmat și au căzut, în chip de flori, mii de curcubee și mii de aurore!... Dar ce folos, căci înțelesul acestor frumuseți nu mai este în stăpânirea mea, ci în stăpânirea d-tale!

Am plecat din locul meu și m'am mișcat încet, spre cărarea livezilor. În soarele intens, umbrele erau negre, ca petele de păcură. Prin gardurile înecate de ierburi înflorite, sfârâia din când în când câte-o vietate nevăzută. Livezile începeau. Ars de soare și învăluit de mirosul florilor, legănam gândurile mele triste pe drumul priporos. Simțiam o plăcere amară să privesc, ca într'o cumpănă, această minunată zi de Iulie și această biată inimă pribeagă. Am ajuns pe un platou și m'am odihnit.

Mi se părea că devale, în locul Argeșelului, e un iezer adânc, adormit sub umbrele horbotate ale arinilor. În fața lui verzue se sprevedeau liane și somnul lui ferice eră mângăiat de libelule, dar în fundul lui zăcea un înecat. Și nimeni nu-l știă pe acest înecat, afară de mine. Am întins brațele în fânul nalt și plin de flori și am căutat o floare, care să-mi aducă aminte de oarecari galbeni trandafiri. Îmi erau nespuse de dragi și într'o bună zi nu i-am mai văzut. Dar nici o floare nu voi să semene cu acei trandafiri galbeni. Și atunci am simțit și mai greu pierderea lor și asprimă d-tale.

În coasta casei, unde găzduesc de câțiva timp, se arată, în azurul dimineții, un vârf întunecos de piramidă și acelaș vârf apare sara ușor liliachiu. M'am încercat să ajung până acolo. Am suit, întâi, un munte turtit de dolofan și când am ajuns pe spinarea lui am văzut că vârful de piramidă stătea deasupra mea în slava cerului, dincolo de o vale profundă. Eram și aici destul de sus, fiindcă de jos, din depărtări, codrii, păraele și satele păreau mici, ca niște jucării. Vechiul oraș domnesc, îngropat între dealuri, se arată, în lumina orbitoare, nedeslușit și risipit. Munții din miazănoapte, ridicau coamă după coamă, negri, verzi și suri, după cum purtau păduri, livezi sau numai glugi de calcar. Am ținut să urc până pe vârful văzut de acasă.

Părea acum o cetate de piatră, încununată cu turnuri scurte și întărită într'o parte cu un zid puternic. Acest zid neregulat și larg, stăpâneă valea Dâmboviței și de pe el privirea cădea în gol și în prăpastie. Dar nu eram încă pe vârful muntelui. Am biruit urcușul aproape perpendicular și am ajuns în sfârșit pe înălțimea sură și trufașe. Eram între nouri și pământ și de jur-împrejur, pe variația infinită a imensei per-

spective, se risipiau umbrele nourilor și strălucirea soarelui. Numai într'o parte, o culme, cu nume neștiut, intră deadreptul în nouri și făcea un fel de țâțână uriașă acestui dublu pergament, scris deasupra cu nouri cerului și dedesubt cu revărsarea munților. M'am adăpostit între stânci de vântul cu glas de flaut și-am visat și-am cugetat. Și pe când nouri fără ploaie, treceau deasupra mea, gânduri fără de noroc și fără veselie, umpleau cugetul meu.

Ce înțeles să mai dau acestei întâlniri și ce mângăeri și ce făgăduințe să mai cer acestei zile de Iulie, acestor munți neclintiți, acestor livezi ondulătoare?... M'am simțit slab, slab ca pășul care creștea acolo printre stânci, și glasul umilințelor creștine a plâns în mine. O, nu îți ascund, că trandafirii d-tale creșteau mai sus decât toate miile de flori, de pe acele coaste fericite, că amintirea d-tale biruie în mine ori-ce altă frumusețe și că înțelepciunea mea dormie acasă, în cărțile năpustite.

Și cu toate acestea, — admiră această inimă țeșută din atâtea fibre inimice! — toate aceste gânduri și toată această floră viguroasă și subită, care mă înăbușe astăzi, începură să mi se pară ca o inzulă într'un ocean, ca o fragedă oază într'un pustiu... Și pustiu sever și oceanul fără țarmuri erau laolaltă, trecutul meu și închegarea mea sufletească, irevocabil creștină. Deci, pe acea culme, unde urcasem tristețea mea și dorul galbenilor d-tale trandafiri, mi-a coborât clar, în amintire, dumnezeescul episod din muntele Quarantaniei:

„...Și suindu-l Diavolul într'un munte înalt, i-a arătat deacolo toate împărățiile lumii și toată splendoarea lor. Și i-a zis: „Îți voi da toată puterea aceasta și toată mărirea aceasta, căci mie îmi sunt date și le dau cui voesc. Deci, dacă tu te vei închină mie, vor fi toate ale tale“. Și răspunzând Isus i-a zis: „Lipsește, ispitorule! căci scris este: „Domnului Dumnezeuului tău să te închini și numai pe el singur să-l servești!“

Această pagină este cea mai nepătrunsă din toată Evanghelia și ani în șir am privit străduințele comentatorilor, izbindu-se și frângându-se de ea, ca niște valuri neputincioase, de o stâncă deapururi neajunsă. Pe această pagină, am sprijinit, ani de zile, durerile mele, nesiguranțele inimii mele și fragila mea pace sufletească.

Mi-am lăsat fruntea pe stânca aspră și am acoperit cu mâinile florile și amintirea d-tale, nu spre a nu le mai vedeă, ci spre a le vedeă numai întru nesticăciune și evanghelică lumină.

În cerul plin de nouri, începea să se simtă paloarea serii. O ceață aurie și subtilă se revărsa dinspre apus, încând capricioasele lor conture albe și temperând claritatea zărilor. Cu farmec, din fundul văilor umbra începea să urce pe coastele scaldate în flori. M'am simțit atunci, cum nu mă simțisem de multă vreme, odihnit și împăcat. Am culcat ușor, în inima mea, ca pe un copil care ațipește, această durere

scumpă, legănată sub nouri, și am închinat-o să doarmă dulce.

La scoborât, am luat o altă cale. Niște ciobani, înalți, spătoși și negri, ca niște statui antice, scoase dintr'un incendiu, mi-au arătat o potecă a lor, deadreptul prin fânațe. Am mers pe poteca aceea, de multe ori deabiă ghicită, prin fânul până la piept și prin florile de soiuri uriașe și ne mai văzute.

Pacea, resignarea, calmul serii, resfirat pe vecer-
nia greerilor, îmi impuneau și mă biruiau. Și sara aceea s'ar fi sfârșit ușoară, trecând și stingându-se ca visul unui iezer, ajuns de noapte, — măcar că în fundul lui este un tainic înecat. Dar în fânul pe care îl des-
faceam cu mâinile, am văzut deodată galbenii d-tale trandafirilor!... Eră o tulpină ierboasă, plină de boboci galbeni și cari semănau surprinzător cu florile trandafirului. Am cules-o cu negrăită emoțiune — și tot ce am mai putut să fac, a fost să așez acele flori zălagă, în Cartea Sfântă, acolo unde este vorba de biruința de pe Quarantania.

Colecțiile „Cosinzenii“

de pe anul I, II. și III. se pot comanda dela administrația revistei, pentru suma de 27 cor.

Abonații noștri noi, cari doresc să aibă revista noastră dela început, le capătă toate trei colecțiile pentru suma de numai 20 coroane.

SCOARȚE pentru „COSINZEANA“:

Abonații noștri cari doresc să aibă scoarțe pentru revistă pe anul 1913, sunt rugați să binevoiască a ne trimite suma de cor. 2-20. Scoarțele se expediază îndată după primirea banilor. □ □

EDITURA „LIBRĂRIEI Dr. S. BORNEMISA“

CETIȚI TOȚI:

<i>I. Agârbiceanu</i> : Schițe și povestiri	2-
<i>A. Ciura</i> : Amintiri, schițe și nuvele	1-60
<i>Gh. Stoica</i> : Alte vremuri, schițe și nuvele	2-
<i>V. Eftimiu</i> : Poemele singurătății, poezii	2-
<i>L. Rebreanu</i> : Frământări, nuvele	1-50
<i>S. Bornemisa</i> : Almanahul scriitorilor dela noi 1-60	
<i>I. Dragostav</i> : Volintirii, schițe și povestiri	1-80
<i>A. Fogazzaro</i> : Misterul poetului, roman	1-80
<i>St. Lázár</i> : Floarea Betulei, roman	1-80
<i>A. Francé</i> : Crima lui Sylvestre Bonnard, rom. 1-80	
<i>G. Biedenkapp</i> : Ce povestesc eu copilului meu 0-80	
<i>S. Lagerlöf</i> : Marama Sfintei Veronica	0-60
<i>A. Hamat</i> : Noua lege militară	2-
<i>E. Borcia</i> : Versuri flusturate	0-60
<i>H. P. Petrescu</i> : Văduvoara și alte 6 monologe 1-	
<i>V. Stoica</i> : Scrisori, piesă trad.	0-30
<i>E. Suciu</i> : Țiganul în căruță, dialog	0-30
<i>E. Suciu</i> : Sara pe uliță, tablou	0-20
<i>G. Todieă</i> : Zări din univers	0-30
* * * Bălăior și Tamăița, povești	0-50
<i>I. Dragostav</i> : Volintirii, povestire	0-30
<i>I. Dragostav</i> : Împăratul Rogojină, poveste	0-30
<i>I. Dragostav</i> : Codreanu, povestire	0-30
<i>I. Dragostav</i> : Povești de sărbători	0-30
<i>I. Putici</i> : Sticla din armă, comedie trad.	0-30
<i>S. Bornemisa</i> : Cele mai frumoase, poezii pop. 0-60	
<i>S. Bornemisa</i> : Musca, Nasul, Întăia scrisoare de dragoste. Trei monologe trad.	0-50

Pentru porto să se trimită deosebit 10 30 fil.

A se cere dela:

„LIBRĂRIA Dr. S. BORNEMISA“ în ORĂȘTIE (Szászváros).

CETIȚI TOȚI:

„Ștefan-cel-Mare și Turcii“, de Ioan Ursu. Prețul cor. 4-

„Ce ne învață cariera lui A. Vlaicu“, de N. Iorga. Prețul cor. 0-15

„Orfanii neamului“ roman naționalist, de Rădulescu-Niger. cor. 4-

„Dreptate“, nuvele, de Al. Vlăduț. Prețul cor. 2-

„Fire de tort“, poezii de G. Coșbuc. Ed. nouă și adăugită. cor. 3-

„Priveliști Dobrogene“, de Mih. Sădoveanu. Prețul cor. 2-

„Strigăt de alarmă“ nuvele, de Maupassant. Prețul cor. 0-30

Să pot căpăta la

„Librăria Dr. S. Bornemisa“ în Orăștie (Szászváros).

Pentru porto să se trimită deosebit 10-30 fil. de fiecare bucată.

Nicolae Damian